

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Resim Anasanat Dalı

EŞCİNSEL İMGENİN İNŞASI

Ahmet Kavas

Yüksek Lisans Tezi

Ankara 2014

EŞCİNSEL İMGENİN İNŞASI

Ahmet KAVAS

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Resim Anasanat Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara 2014

KABUL VE ONAY

Ahmet Kavas tarafından hazırlanan "Eşcinsel İmgenin İnşası" başlıklı bu çalışma 25.06.2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından "Yüksek Lisans Tezi" olarak kabul edilmiştir.

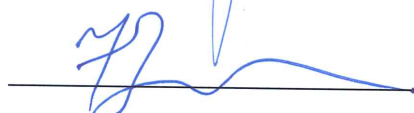
Prof. Hüsnü Dokak (Başkan)

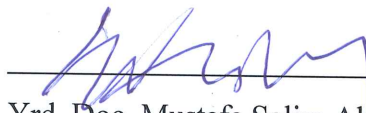
Prof. Mehmet Yılmaz

Doç. Necla Rüzgar (Danışman)

Doç. Zuhale Baysar Boerescu

Yrd. Doç. Mustafa Salim Aktuğ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Türev Berki

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir
- Tezim sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir
- Tezimin ...1.... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir

23.06.2014

Ahmet Kavas

ÖZET

KAVAS, Ahmet. *Eşcinsel İmgenin İnşası*, Yüksek Lisans Sanat Eseri Raporu, Ankara, 2014.

Antik Yunan döneminde Özgür Şehir Devletleri yapısının topluma kazanç sağladığı bir ortamda eşcinsellik farklı bir toplumsal nitelik kazanmıştır. Bu dönemde erkek bireyler arasındaki ilişkinin kökeninde dinsel inanışların yer alması ve erkeğin ideal formu ifade etmesi bu durumun toplumda, sanattan felsefeye kadar geniş bir anlamda kabul görmesini sağlamıştır. Antik Yunan döneminde, bizim bugün eşcinsellik olarak adlandırdığımız durumun kabul görme durumu, dini bağlantılar ve felsefi boyutu kolaj mantığında bir çalışma yoluyla ortaya konmuştur.

Osmanlı döneminde eşcinselliğin algılanışına bakıldığında, Osmanlı'nın, İslamiyet'in etkileri çerçevesinde bir anlayış inşa ettiği görülür. Ancak, Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içerisinde kalan ve o güne kadar kurulmuş çok sayıda medeniyetten kalan sosyal ve kültürel miras, kuşkusuz ki farklı yaklaşımların açık ya da kapalı olarak Osmanlı'daki anlayışın içine sızmasına yol açmışsa da dini yasaklar, bu bireylerin çeşitli amaçlar uğruna suistimallere uğramalarını da beraberinde getirmiştir. Osmanlı döneminde yaşayan ve o günün tabiriyle oğlanların özellikle esir pazarlarında varlık ve güç sahibi insanlara satılarak onların çeşitli hizmetlerine sunulmalarını konu edinen kolaj mantığında bir çalışma, minyatür tekniğiyle ifade edilmiştir.

Eşcinselliğin, tarihin çeşitli dönemlerindeki durumu açısından bakıldığında, 20. yüzyıl Avrupa'sına damga vuran Nazi iktidarının, politik bir araca dönüştürdüğü eşcinselleri topluca gaz odalarında katletmesidir. Eşcinsel bireylere karşı geliştirilen baskılama ve yok etme reflexlerinin tümü, zaman içinde, eşcinsel bireyleri yok etmekten çok, onların kimliklerine daha güçlü bir farkındalıkla sarılmalarına yol açmıştır. Pembe üçgen adlı çalışmada, Nazi Dönemi'nde pembe bir üçgen ile fişlenerek esir edilen ve ölüme mahkum edilen eşcinsellerin dramatik durumlarını anlatmanın yanında, eşcinsel bireylerin 20. yüzyılda kendi varlıklarını fark edişleri ve bunu artık açık bir şekilde ifade edişleri anlatılmaktadır.

Sanat tarihinin farklı dönemlerinde, farklı sanatçı profilleri, gerek kendi bakış açılarını, gerekse de tanık oldukları eşcinsel birey hikayelerini sanata konu etmişlerdir.

Okuyucuya soruların sorulduğu bu bölümde, anlamsal bir bütünlük oluşturulmaya çalışılırken, bu bölümde yer alan soruların cevapları kısmen okuyucuya bırakılmıştır. Eşcinsel İmgenin İnşası, adlı tezin son bölümünde yer alan uygulamalar daha çok içe dönük ve gözlemler sonucunda gelişmiş, eşcinsel bireyin toplumsal kodları ve değerlerini irdeleyen ve bu irdelemeden yeni imgeler üreterek sanatsal bir benlik kurmayı hedefleyen bir yapıya sahiptir.

Anahtar Sözcükler

Eşcinsellik, Eşcinsel İmge, Sanat, Benlik

ABSTRACT

KAVAS Ahmet, "*Construction of Homosexual Simulacrum*" Master Thesis in Art, Ankara, 2014.

The homosexuality represents a different character within the era, in which the society gained many opportunities due to free city-states in ancient Greece period.

The relation between the Men was defined with religious belief and the male body reflected the ideal form in this age. As a result, this situation was accepted widely from art to philosophy.

The relation during the ancient Greece what we call today as homosexuality, its religious connections and philosophical dimensions are represented via collage work.

When we talk about the Ottoman Age, it's clear to see that the Ottomans constructed an understanding within an Islamic frame. However the multi-cultural situation of the Ottoman Empire in which we see many great historic civilizations, caused some direct or indirect effects on the Ottoman approach to the homosexuality. But religious prohibitions caused to some abuses and the homosexuals were used for personal ambitions.

The homosexuals who were used as a servant (called as "oğlan") sold to the reach and powerful Men at the slave markets and this reality is composed as a collage work and painted with miniature technique.

In perspective of history of the homosexuality in different periods of history, the most important event of the 20. century Europe is Nazi regime that used the homosexuality as a politic instrument and murdered those people in gas rooms at concentration camps.

All the pressuring and destroying reflexes improved against homosexual persons have caused a more conscious acceptance of their own identities.

The work which is called as "Pembe Üçgen" reflects not only the dramatic story of the homosexuals who were labeled with a pink triangle and killed during Nazi regime, but also the fact that they realized themselves as homosexual in 20. century and their clear expression of themselves.

Different artist profiles handled both their own approach and the story of other homosexual persons in their art at different period of the art history.

It was aimed to create a semantic unity while asking questions to the readers in the fifth chapter and the answers of these questions were also partially left to the readers.

The works produced under the title of *Construction of Homosexual Simulacrum* in the last chapter have a character which studies the social codes of a homosexual person and constructs an artistic ego by creating new simulacrum.

Key Words

Homosexuality, Homosexuall Simulacrum, Art, Ego

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	vii
GÖRÜNTÜ DİZİNİ.....	viii

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	1
2. ANTİK YUNAN VE EŞCİNSELLİK.....	3
2.1. Antik Yunan'a adanan bir tablo: " <i>Bir Selvi Bin Selvi</i> ".....	5
3. OSMANLI VE EŞCİNSELLİK.....	6
3.1. Osmanlı'ya adanan bir tablo "Yürü Acemoğlanı".....	8
4. 20. YÜZYIL AVRUPA'SI.....	10
4.1. Sonraya adanan bir tablo "Pembe üçgen!".....	11
5. EŞCİNSELLİĞİ KONU ALAN SANATÇILAR.....	13
6. UYGULAMA ÇALIŞMALARI.....	18
6.1. " <i>Grand Pa 1989</i> " Enstlasyon.....	18
6.2. " <i>Saklanmak</i> " Foto-Performans.....	20
6.3. " <i>Düş Yakamdan</i> " Foto-Performans.....	21
6.4. " <i>Mutluluk</i> " Foto-Performans.....	22
6.4. " <i>Francis Bacon'a Saygı</i> " Foto-Performans.....	22
6.5. " <i>Oldu da Bitti Maşallah</i> " Çift Kanallı Video.....	24
6.6. " <i>Ne İdüğü Belirsiz</i> " Video-Performans.....	25
6.7. " <i>Diş Fırçalama</i> " Video-Performans.....	26
7. SONUÇ.....	27
8. KAYNAKÇA.....	29
9. ÖZGEÇMİŞ.....	30

GÖRÜNTÜ DİZİNİ

Sayfa No:

Görüntü 1: Euaion Painter. (Attika, 5. Yüzyıl). 31.1 cm çapında vazo, Louvre Müzesi, Paris, Fransa.	4
Görüntü 2: Ahmet Kavas. (2013). " <i>Bir Selvi Bin Selvi</i> ", 73x90 cm, tuval üzerine yağlıboya.	6
Görüntü 3: Abdülcelil Levni Çelebi (1720). " <i>Köçek</i> " Minyatür, Surname-i Vehbi, Topkapı Sarayı.	8
Görüntü 4: Anonim (19. yüzyıl). Cinsel ilişkiye giren iki erkek, Minyatür.	8
Görüntü 5: Ahmet Kavas. (2014). " <i>Yürü Acemoğlanı</i> ", 73x90 cm, tuval üzerine yağlıboya.	9
Görüntü 6: Walter Degen; 29.8.1941 yılında Auschwitz' de esir alınıp 4.5.1942 yılında KZ Mauthausen toplama kampına sürgüne gönderilmiş olan Alman bir eşcinsel esir... 10	
Görüntü 7: " <i>Toplumdan izole etme</i> ", bir serginin broşürü. (solda).....	11
Görüntü 8: Nazilerin Almanya'nın Weimar adlı kentinde bulunan Buchenwald toplama kampında esir aldıkları eşcinseller. (sağda)	11
Görüntü 9: Ahmet Kavas. (2014). " <i>Pembe Üçgen</i> ", 160x83 cm, tuval üzerine yağlı boya.	12
Görüntü 10: Michelangelo. (1511). " <i>Ademin Yaratılışı</i> " fresk, Cappella Sistina, Vatikan, İtalya.....	13
Görüntü 11: Francis Bacon. (1953). " <i>İki Figür</i> " 152.5x116.5cm , tuval üzerine yağlı boya, özel koleksiyon . (solda).....	14
Görüntü 12: Francis Bacon. (1949). " <i>İnsan Vücutundan Çalışma</i> ", 147.5x131 tuval üzerine yağlı boya, National Gallery of Victoria, Melbourne, Avustralya.....	14
Görüntü 13: Robert Mapplethorpe. (1980). " <i>Dan S.</i> ", fotoğraf, Los Angeles County Museum of Art, ABD. (solda).....	15
Görüntü 14: Robert Mapplethorpe. (1982). " <i>Kuçaklaşma</i> ", fotoğraf, Kinsey Institute koleksiyonundan, Bloomington, ABD. (sağda)	15
Görüntü 15: Jurgen Klauke. (1973). " <i>Dönüşüm</i> ", 120 x100 cm, renkli fotoğraf, Ritter Zamet Gallery, Londra.	16

Görüntü 16: Jurgen Klauke. (1972). " <i>Genişletme</i> " , 60x45 cm, lambda print, Galerie Guido W. Baudach, Berlin, Almanya	16
Görüntü 17: Taner Ceylan. (2001). " <i>Balo</i> " 36.5x52.5 cm, tuval üzerine yağlıboya, sanatçının kitabından. (solda).....	17
Görüntü 18: Taner Ceylan. (2003). " <i>Ömer ve Ali</i> ", 32x50 cm, tuval üzerine yağlıboya, sanatçının kitabından. (sağda).....	17
Görüntü 19: Ahmet Kavas. (2014). " <i>Grand Pa 1989</i> ", her biri değişebilir ölçülerde, 1adet hazır nesne (ortada), 7 adet kağıt üzerine karakalem.	19
Görüntü 20: Ahmet Kavas. (2012). " <i>Saklanmak</i> ", her biri 30x42.5 cm, 5 adet C-print, foto-performans.....	20
Görüntü 21: Ahmet Kavas. (2013-2014) " <i>Düş Yakamdan</i> ", her biri 30x42,5 cm, 2 adet C-print, foto-performans.	21
Görüntü 22: Ahmet Kavas. (2012). " <i>Mutluluk</i> ", 30x42,5 cm, C-print, foto-performans.	22
Görüntü 23: Ahmet Kavas. (2012). " <i>Francis Bacon'a Saygı</i> ", her biri 30x42.5 cm, C-print, foto-performans.	23
Görüntü 24: Ahmet Kavas. (2014). " <i>Oldu da bitti maşallah</i> ", video-düzenleme, 5'.52" (solda).....	24
Görüntü 25: Görüntü 25: Ahmet Kavas. (2014). " <i>Oldu da bitti maşallah</i> ", video-performans. 5' 52" (sağda).....	24
Görüntü 26: Ahmet Kavas. (2012). " <i>Ne İdiği Belirsiz</i> ", video-performans 3' 40", Ustina Labem, Çek Cumhuriyeti.	25
Görüntü 27: Ahmet Kavas. (2014). " <i>Diş Fırçalama</i> ", video-performans, 2'22"	26

1. GİRİŞ

Günümüzde genel bir tanımlama yapacak olursak; *"Eşcinsellik, biseksüellik ve heteroseksüellik gibi insanda tanımlanan üç yönelimden biri olup bir hastalık değil yönelim farklılığıdır"* (Kaos GL, 2010, s. 79). Kişinin duygusal karakterinde rol oynayan, biyolojik yapısı ve yetişirken içinde bulunduğu ortamdaki etkileşimlere dayanan bir deneyimin erken yaşlarda tesadüfi olarak keşfedilmesinin, kişinin hemcinsine karşı duygusal bağlılık ve tensel arzulara dönüşen; içinde bulunduğu toplumun sosyal ve dinsel temellerle şekillenmiş geleneklerinin engelleyemediği, bağımsız ve doğal olarak gelişebilen içsel ve değiştirilemez bir olgu olarak da ifade edilebilir.

Tarihin birçok evresinde eşcinselliğin daha olağan algılandığı dönemler olagelmıştır. Tarihsel gelişim incelendiğinde toplumların eşcinselliğe bakışının ahlaksal kökenli olduğu söylene de, Halit Erdem Oksaçan bu bakışın kökeninde *"bir ahlaksal tutum değil, ahlakçı bir görünüm yer almaktadır"* ve *"ahlaklı olmakla, ahlakçı olmak arasındaki fark, kelime oyunu yapmanın ötesinde bir anlam taşımaktadır."* der (Oksaçan, 2012, s. 16).

İlkel toplulukların tarihi incelendiğinde mutlak bir ahlak kavramından söz etmek pek mümkün görünmemektedir. Bu konuda Oksaçan şunları söyler:

Özel mülkiyetin bulunmadığı ve sınıflaşmanın ortaya çıkmadığı sınıfsız toplumlarda, erkek ve kadın arasında tam bir eşitlik söz konusuydu. Bu eşitlik, erkeğin çok kadınla cinsel ilişkiye girmesi ve ondan çocuk sahibi olabilmesini; kadının da birden fazla erkekle cinsel ilişkiye girmesi, çocuk doğurması için gerekli koşulları sağlamaktaydı. Gerek kadının, gerekse erkeğin bu çok eşli cinsel yaşamı, insan topluluklarında mutlak bir namus ve ahlak anlayışının bulunmadığını tanıtlamaktadır (Oksaçan, 2012, s. 16).

Ancak bununla beraber, ilkel kabile ve komün yaşamın yerini, büyük medeniyetlere bırakması ve toplumları şekillendiren dinler tarihinin pagan gelenek ve çok tanrılıktan tek tanrılı dine doğru evrimiyle, bu dini öğretiler toplumlarda yeni bir ahlak anlayışının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu ahlak anlayışı günümüzün anlayışıyla büyük oranda benzeşmekle beraber, Ortaçağda özellikle Avrupa toplumlarında ciddi

toplumsal felaketlere yol açmış ve din alanında yaşanan reform hareketleriyle beraber 20. yüzyıla kadar evrilmiştir.

20. yüzyıla kadar bir hastalık olarak tanımlanan ve tedavisi gerekli görülen eşcinsellik, ancak 1990 yılında Dünya Sağlık Örgütü'nün eşcinselliği hastalık kategorisinden çıkarmasıyla birlikte yeni bir boyutta tanımlanabilir ve algılanabilir olmuştur. Batılı dünya, ancak bu tarihten sonra eşcinselleri tedavi etmekten vazgeçebilmiştir.

2. ANTİK YUNAN VE EŞCİNSELLİK

Merkezi bir yönetimin bulunmadığı Yunan Yarımadası'nda şehir devletlerinden oluşan bir yapı vardı. Antik Yunan medeniyeti, uzunca bir süre bu yapısını korumuş ve her şehir devleti kendi kendini yönetme imkânına sahip olmuştur. Günümüz demokrasisinin temelleri olarak ortaya çıkan bu düzen içerisinde, varlığını sürdüren dini yapı da özünde, pagan geleneğe, çok tanrılı bir yapıya sahipti. Özgür düşünce ortamı, problemlerin toplumda rahatlıkla sorgulanır ve tartışılır bir ortam doğurmasına olanak sağlamıştı.

Toplumların tarihleri incelendiğinde, eşcinselliğin daha çok Yunan toplumunda kabul gördüğünü ve olağan bir şekilde yaşanır olduğunu görürüz. Özgür Yunan Şehir Devletleri yapısı, toplumda düşüncenin özgürce ifade edilebilmesi bakımından bireylere büyük fırsatlar sunmuş, bu bireyler, dönemin ünlü filozoflarının günümüze de ışık tutan düşünceleriyle birlikte yoğun bir düşünsel üretim süreci ortaya koymuşlardır. Bu bağlamda toplumdaki her türlü dini, ahlaki sosyal konular zengin düşünceler ışığında büyük bir çeşitlilik kazanmıştır. Toplumdaki rolü son derece güçlü olan; gücü, zaferi, ideal formu ifade etmekte sıkça başvurulmuş olan erkek ve erkeğin bedeni, Antik toplumun farklı kesimleri tarafından kabul görmüş ancak günümüzde ötekileştirilmiş olan hembence duyulan ilgiyi apaçık gözler önüne sermekteydi.

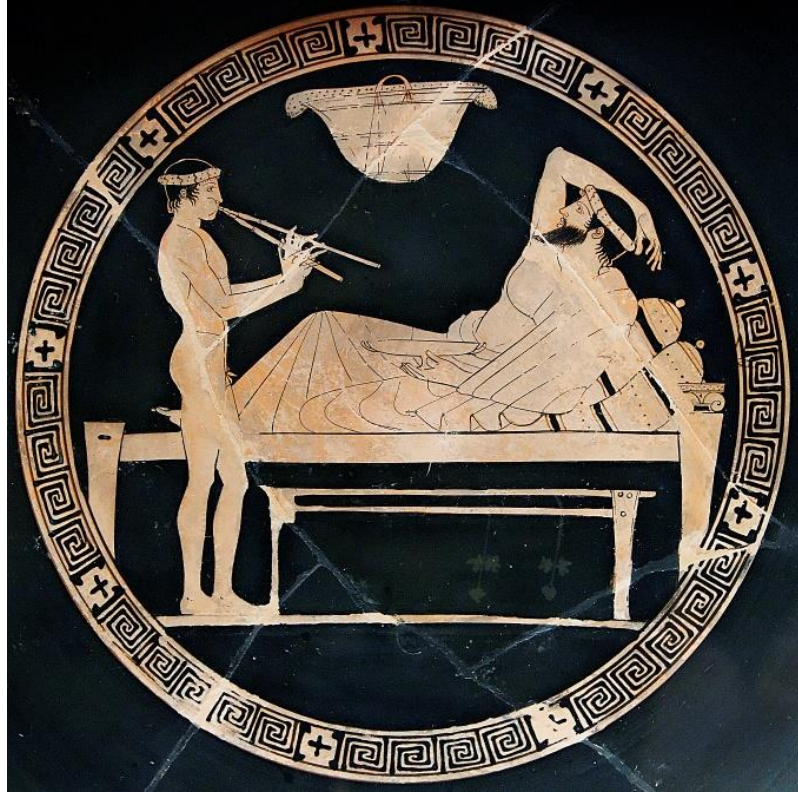
Yunan uygarlığının, eşcinselliğin kurumlaştığı ve toplumsal nitelik kazandığı ilk uygarlık olması bakımından diğerlerinden ayrı bir konumda olduğunu belirten Oksağan şunları ifade eder:

Symposion'da, eşcinsellik ve oğlancılık dinsel temellendirmelerle açıklanır: Eşcinsellik, oğlancılık sevgi ve sevicilik insanın yaratılışı kaynaklıdır. İlk erkek atadan türeyen erkekler, bu atanın bir parçası olmalarıyla, erkekleri sevmekte, erkeklerle düşüp kalkmaktadırlar ki, Platon'un deyişiyle, çocuklar ve delikanlılar arasında en iyileri bunlardır. Çünkü yaratılışlarında erkeklik baskındır; içlerinde mertlik, atılganlık ve erkeklik duyguları yüksek olduğundan hembcinslerine bağlanmaktadırlar.

Platon'a göre bu kişiler, yetişkin olduklarında tam adam olurlar ve devlet işlerinde çalışırlar ve olgunluk çağlarında delikanlılara yönelirler; fakat evlenmez çocuk yapmazlar.

Platon'un anlatımıyla; Zeus, yaratırken, erkekle kadın arasındaki çiftleşmeyi insan soyunun çoğalması amacıyla meydana getirmiş, fakat erkekle erkek arasındaki cinsel birliktelik ve arzuyu, erkeklerin yaşamına bir anlam katmak amacıyla yaratmıştır (Oksağan, 2012, s.68-69).

Bilindiği üzere, Antik Yunan'ın sahip olduğu karakter, tarihin sayfalarında silinip gitmemiş, aksine sanatta, edebiyatta, dinde ve politikada ortaya koyduğu kaynaklarla günümüze kadar ulaşmıştır.

Görüntü 1: Euaion Painter. (Attika, 5. Yüzyıl). 31.1 cm çapında vazo, Louvre Müzesi, Paris, Fransa.

Tek tanrılı dinler öncesindeki çok tanrılı veya pagan geleneğe sahip olan ve farklı coğrafyalarda bulunan ve örneğin Kuran'da belirtilen Lut kavmi gibi toplumlarda eşcinselliğe yaklaşım tek tanrılı din geleneğini taşıyan toplumlara göre büyük farklılıklar gösterir. Bu anlamda, genel olarak tek tanrılı dinler öncesindeki dönemi anlatmak üzere Antik Yunan medeniyeti ilk bölümün konusu olmuştur.

2.1. Antik Yunan'a adanan bir tablo: "*Bir Selvi Bin Selvi*"

"Zeus, Titanları ve Typhon'u yenerek Kronos'un en son umudunu da suya düşürdüktan sonra, artık evrenin tek egemeni olarak, kardeşleri arasında yetki bölümü yaptı. Kendisi Gök'ü aldı. Kardeşi Poseidon'a Deniz'i, Hades'e de Yeraltı Ülkeleri'ni verdi" (Cömert, 2010, s. 24). Bu üç büyük Tanrı yeryüzündeki insanlarla alay ederek ölümle tehdit ediyor ama aynı zamanda onlara aşık oluyor ve de onlardan korkuyorlardı. Çünkü Tanrıları var eden de insanların onlara olan inançları ve adadıklarıydı. Ola ki bir insan inancını yitirdi, o an biraz daha azalırdu tanrıların gücü.

İnsanların inanma gücüyle var olan Tanrılar mitolojisi "*Bir Selvi Bin Selvi*" adlı çalışmanın ilham kaynağı olmuştur. Koluyla binayı ayakta tutan figür, aslında bir bakıma insanların inançlarının Tanrılara kazandırdığı gücü temsil eder.

Yunan toplumda kimi zaman dini temelde açıklanan, bir erkeğin bir erkeği arzulaması olayının, onun yaradılışından kaynaklandığına inanılırdı. Platon'un da dediği gibi çocukların ve delikanlıların iyisinin bunlar olduğu gerçeği toplumun tam da ortasında yaşıyor, tiyatro eserlerine konu oluyor ve büyük şehir tiyatrolarında oynanan oyunlarla toplumun gözleri önüne seriliyordu.

Önünde kadehiyle uzanan ve dönemin tipik kıyafetini ve imgelerini taşıyan ve yanında beliren erkek bedenini seyrederken ona şiirler yazan bu erkeğin aklı ayakta duran sevdiğinde iken genç delikanlının bedeni ise merakla gelecekte yaşayacaklarına dönüktür. Hele bir de tanrılardan biri böylesi insani tutkular beslediğinde, edebi kılmak için o sevdiği delikanlıyı, selviye çeviriyordu kaybettiği bu sevdiğinin ölü bedenini.

Görüntü 2: Ahmet Kavas. (2013). "Bir Selvi Bin Selvi", 73x90 cm, tuval üzerine yağlıboya.

3. OSMANLI VE EŞCİNSELLİK

"Gelince hatt-ı muanber o meh cemâlimize, yazıldı mebhs-i sevdâ kitab-ı hâlimize. O ay yüzlü sevgilimizin sakalları çıkmaya başlayınca, halimizi anlatan kitaba sevda bahsi yazıldı" (Bardakçı, 2005, s. 176).

Kur'an'daki Araf Suresi şöyle der:

Lut'u da gönderdik. O, kavmine: "Sizden önce alemlerden hiç birinin yapmadığı hayasızlığı siz mi yapıyorsunuz? Gerçekten siz, kadınları bırakıp şehvetle erkeklere mi varıyorsunuz. Hayır, siz pek haddi aşan bir topluluksunuz!" dedi. Kavminin cevabı ise: "Çıkarın şunları memleketinizden; çünkü onlar, eteklerini çok temiz tutan insanlardır!" demelerinden başka bir şey değildi. Biz de onu ve ailesini kurtardık; ancak karısı kalıp yere geçenlerden oldu(Araf, 80-83).

Araf suresinde de belirtildiği gibi İslam, hem cinsler arası ilişkiyi açık bir alçaklık ve ahlaki sapkınlık olarak ifade etmektedir. Bu nedenle İslam coğrafyasında, eşcinselliğe karşı açık bir toplumsal reddediş ve bir takım cezalandırma yöntemleri gelişmiştir. Bu

açından bakıldığında, kökleri İslam geleneğine dayanan Osmanlı Devleti, imparatorluğa geçişle beraber devlet düzeni açısından büyük ilerlemeler kaydetmiş; içinde bulunduğu çağın yönetim, idare ve düzen açısından en ileri devletlerinden olmuştur. Böylesi bir güce ulaşmış olan Osmanlı İmparatorluğu'nda ahlaki değerler ve toplumsal düzen, Sünni İslam anlayışını temel alan şeriat kanunlarına göre şekillenmişti. Eşcinselliğe bakış görünüşte, ahlaki ve dini düzeyde şeriatın öngördüğünden öte olmasa da, bu kimliğe sahip bireyler farklı ithamlar ve maskelerle, resmi olarak gelişmemiş bir toplumsal düzenin içersinde yer bulabilmişti. Öyle ki toplum dilinde zaman içersinde ortaya çıkmış olan kelimelerle birlikte bir literatür dahi oluşmuştu.

Esasında Osmanlı, devraldığı bu coğrafyanın Antik Yunan'dan Bizans İmparatorluğu'na, Arap ve Pers dünyası ve Selçuklu'dan, Anadolu Beylikleri'ne kadar o güne dek kurulmuş olan çok sayıda medeniyetin sahip olduğu birçok sosyal ve kültürel değeri ve alışkanlıklarını da devralmıştır. İşte bu süreçte Osmanlı toplumunun ileri gelenlerinin, güzellik algısı, zevk ve eğlence anlayışları bakımından üzerine kuruldukları medeniyetten etkilenmemesi kaçınılmaz görünmektedir. Dolayısıyla tarihin eski dönemlerinde yaşamış toplumlarda erkek bedenine ve genç delikanlılara düşkünlük gösterenlere Osmanlı'da da rastlamak şaşırtıcı değildir. Tıpkı Antik Yunan'da olduğu gibi, bu alışkanlıklar Osmanlı yönetiminde de çeşitli iç düzenlemeler kanalıyla iktidarın farklı kademeleri tarafından sistematik bir şekilde varlığını sürdürüyordu:

Osmanlı'da, padişahların özel hizmetinde yer alacak ve sarayda görevli olacak içoğlanlarının seçiminde beden ölçüleri dışında aranan temel özellik güzellikti. ... İçoğlanların sarayda toplumdaki uzak, içe kapanık yaşantılarında birtakım olumsuz ve kötü olayların yaşandığı da bir sır değildi. Nitekim içoğlanlarının, sarayda ya da önemli kişilerin evlerinde türlü kişilerin zevklerine malzeme olduğu, "ellendikleri" bilinmekte, içlerinden oğlan satıcılığı yaparak geçimlerini sağlayanların dahi olduğu; içoğlanlarından, saraydaki görevlerine son verilerek taşra çıkanların meyhanelere düştükleri veya fuhuş ya da hırsızlık yaparak yaşamlarını sürdürdükleri dönemin önde gelen kalemlerinin yapıtlarında dile getirilmektedir (Oksaçan, 2012, s. 184-185).

Görüntü 3: Abdülcélil Levni Çelebi (1720). "Köçek" Minyatür, Surname-i Vehbi, Topkapı Sarayı. (solda)

Görüntü 4: Anonim (19. yüzyıl). Cinsel ilişkiye giren iki erkek, Minyatür. (sağda)

İslam'ın yanında Hıristiyanlık gibi diğer tek tanrılı dinlerin eşcinselliğe bakışları paraleldir. Bu nedenle ikinci bölüm olarak, islami geleneğe dayanan ve yüzlerce yıl hüküm sürmüş olup tarihini yakından tanıdığımız Osmanlı dönemi ele alınmıştır.

3.1. Osmanlı'ya adanan bir tablo "Yürü Acemoğlanı"

"Etraflarında daima genç çocuklar dolaşır; görünce onları saçılmış inciler sanırsın" (İnsan Suresi, 19).

Esir pazarları; belki de her şeyini yitirmiş ve o ana kadar güzelliği, diriliği ve çekiciliği başa bela olmuş insanların ortak kaderleriydi. Geride kalan yıkımla birlikte yitip gitmiş olan anılar, sevdiği insanlar ve ait olduğu diyar! Bir yaşantının son bulduğu ve yeni yaşantının başladığı bir yer, bir düğüm noktasıydı bu pazarlar. Zenginlerin, soyluların, varlıklı erkeklerin uğrak yeri, kıran kırana pazarlıkların, korkuların, umutsuzluğun kol gezdiği duraklardı!

Emrinde sayısız askerin hizmet sunduğu bir soylu Osmanlı valisinin bir kese altını, geçerken uğradığı bu durakta, o yeni yaşantının kapılarını aralıyordu. O ana kadar kendisine sorun olmuş güzellik, esir düştüğü o pazarda ona, maddenin en güzeliyle kurgulanmış yeni yuvalar sunsa da bazen olmak istemediği bir kimlikle, bazen de taşıdığı kimliğin kontrolünü yitirdiği bir yaşamı kadere dönüştürüyor ve parlak bir delikanlı için yeni bir yaşam başlıyordu.

"Yürü Acemoğlanı" işte bu tarihsel gerçekliği, zihinde oluşturulmuş bir kurguyla anlatmak için ortaya çıkmış bir çalışmadır. Dönemin Osmanlı sanatında kullanılmış tekniklerinden biri olan minyatür, bu çalışmanın temel tekniği olarak seçilmiş olsa da, tablonun bir kurguyu anlatmaya yönelik bir çalışma olduğunu ifade edebilmek için, esir düşmüş yabancı delikanlılar farklı bir teknikle ifade edilmiş olup bu farklılık esirlerin boyama tekniği, beden yapıları ve duruşları yoluyla anlaşılır kılınmaya çalışılmıştır. Zihinsel kurguyu bir kompozisyona dönüştürmek için dönemin minyatür sanatında çokça kullanılmış olan figürlerden yararlanılmış ve bu figürler kolaj mantığıyla bir araya getirilerek hikayenin resimsel anlatımı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Görüntü 5: Ahmet Kavas. (2014). "Yürü Acemoğlanı", 73x90 cm, tuval üzerine yağlıboya.

4. 20. YÜZYIL AVRUPA'SI

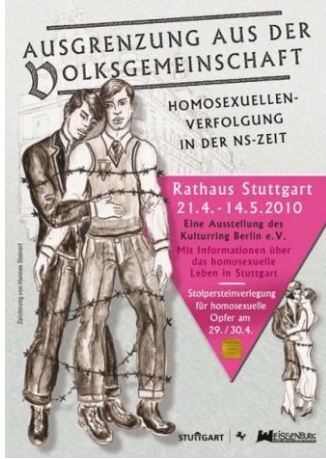
Eşcinsellik, 20. yüzyıl Batı Avrupa'sında maskelerini bir kenara bırakarak en azından toplumsal düzeyde kabul görmeye ve doğrudan ifade edilebilir olmaya başlansa da, kapital mücadelenin bir sonucu olan dünya savaşlarında politik söylemlerin malzemesi olmaya başlamıştır. Nitekim milyonlarca insanın ölümüne sebep olan İkinci Dünya Savaşı'nda, Milliyetçi (nasyonal) Sosyalist Nazi Partisi'nin büyük ekonomik buhranlar yaşayan ve tümünden bir çöküş süreci içerisine girmiş olan Alman İmparatorluğu'nda, adeta bir kurtuluş ve yeniden doğuş olarak algılanan lideri Hitler, topluma çok yönlü vaatlerde bulunmuş ve bu yolda kaydettiği birtakım ekonomik ve siyasi başarılarla büyük kesimlerce taraftar bulmuştur. Ancak milliyetçi ve gelenekçi söylemleri, çoğunlukla bilindiği gibi bir tek milyonlarca Yahudi'nin katledilmesi ve imparatorluk sınırlarından çıkarılmasıyla sınırlı kalmamış farklı siyasi görüşe sahip olanlarla beraber eşcinsellerin de fişlenerek büyük baskı ve katliamlara uğradığı bir boyuta ulaşmıştı.

Görüntü 6: Walter Degen; 29.8.1941 yılında Auschwitz' de esir alınıp 4.5.1942 yılında KZ Mauthausen toplama kampına sürgüne gönderilmiş olan Alman bir eşcinsel esir.

Yahudilerin "Davud'un Kalkanı", siyasi tutukluların "Kırmızı Üçgen" ve eşcinsellerin de "Pembe Üçgen" ile fişlenerek ülkenin çeşitli bölgelerindeki toplama kamplarına gönderilerek maruz bırakıldıkları baskı, hakaret, işkence ve sonrasında toplu ölümler yoluyla katledilmeleri 20. yüzyılda milliyet, din, siyasi görüş ve hatta bunlar kadar etkili

hale gelmiş cinsel kimliğin artık devlet politikaların önemli birer malzemesi oluverdiğini göstermiştir.

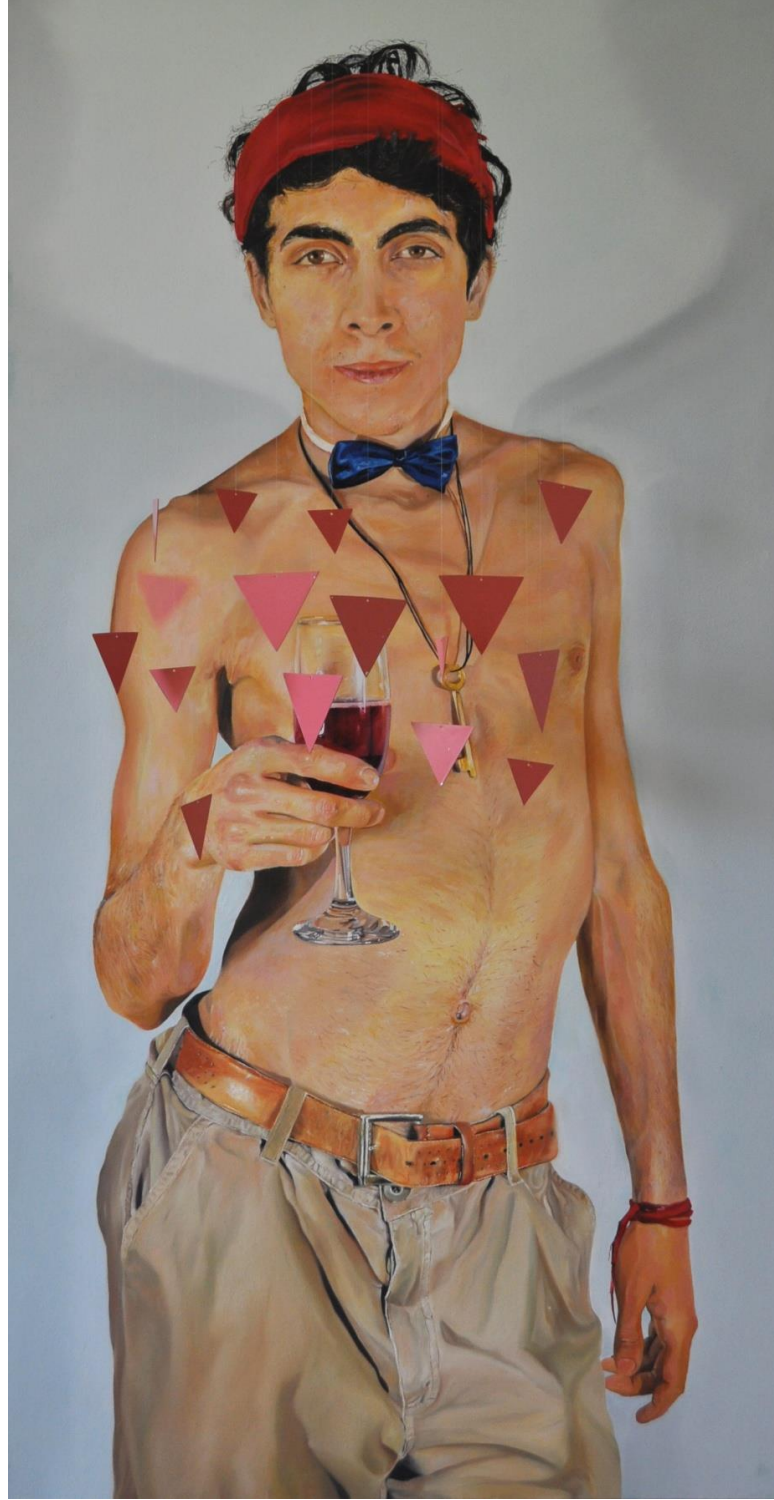
Görüntü 7: "Toplumdan izole etme", bir serginin broşürü. (solda)

Görüntü 8: Nazilerin Almanya'nın Weimar adlı kentinde bulunan Buchenwald toplama kampında esir aldıkları eşcinseller. (sağda)

4.1. Sonraya adanan bir tablo "Pembe üçgen!"

Yüzyıllar öncesinden başlayan bir cadı avının, katliamların geldiği en son nokta belki de İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşananlardı. Nazi generalleri, politik düşünceleri ve etnisitelerinin yanında, insanları eşcinsel oldukları için de fişliyor ve fişlemiş oldukları o insanların pembe bir üçgen taşımalarını zorunlu kılıyordu. Nazilerin soykırımını Yahudi katliamıyla anılsa da, bu kanlı ve bulanık yıllarda yüz binlerce eşcinsel katledildi ve yurtlarından sürüldü. Fransız Devrimi'nin ardından özgürlüğün, demokrasinin, eşitliğin konuşulduğu o yıllarda artık cinsel kimliği de açık bir tehdit olarak gören siyaset, farkında olmaksızın yüzlerce ve belki de binlerce yıldır haksızlığa, adaletsizliğe uğrayarak ötekileştirilmiş bir kesimin kendi varlıklarını, kimliklerini korkusuzca dile getirdikleri bir hareketi başlatmıştı. Ötekileştirilmiş erkek artık dilediğince özgür sergileyebiliyor duruşunu ve bu yolla dalga geçiyordu inkarcılardan. Elinde kadehiyle, başlayan bu mücadelenin günün birinde başarıya ulaşacağına kadeh kaldırıyordu! O artık çok iyi empati kurabildiğini ve belki de bu yönüyle toplumda dengeleyici bir rol üstlendiğini anlatıyordu, bir yandan dişiliği simgeleyen bandajı, bir yandan da erkeğe adanmış papyonunu keyfince giyinerek! Kimi zaman sergilediği kitschlik üstüne basa basa öfkesini yansıtıyordu kimliğinden kaçanlara! Bugün görüyor ki kimi diyarlarda

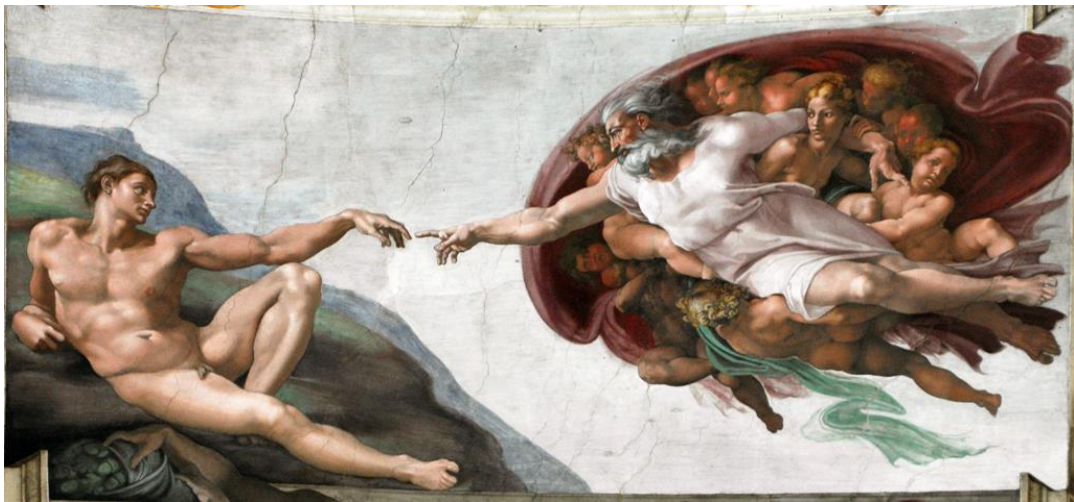
korkusuzca ve edindiği yasal kazanımla sevdiği insanla birleştirebiliyor hayatını ve göğsünde ruhunu özgür kılan o anahtarı taşıyor.

Görüntü 9: Ahmet Kavas. (2014). "*Pembe Üçgen*", 160x83 cm, tuval üzerine yağlı boya.

5. EŞCİNSELLİĞİ KONU ALAN SANATÇILAR

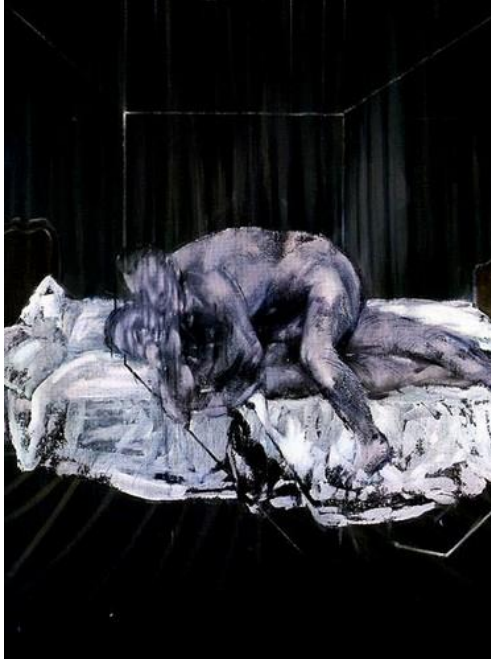
Günümüzde eşcinselliği konu alan bazı sanatçıları, okuyucuya sorular sorarak ele alma ve bu soruların cevaplarını okuyucunun kendi sorgulamasına bırakmadan önce, kısaca bir sanat tarihine bakmak iyi olacaktır. Tarihte yer edinmiş olup eşcinsel oldukları söylenen sanatçıların birçoğu belli bir tarihe kadar eserlerinde eşcinsel kimliklerine dair herhangi bir işaret ya da vurguda bulunmamışlardır. Yani günümüzdeki gibi açık bir eşcinsel sanatçı kimliği inşasını görmek pek de mümkün değildir. Örneğin eşcinsel bir sanatçı olduğu söylenen **Michelangelo**'nun resimlerinde ve heykellerinde gördüğümüz figürlerin çoğunun erkek olmasını, erkek zarafetini yansıtmamasını yadırgamadığımızı fark ederiz. Michelangelo'nun resimlerine ya da heykellerine baktığımızda cinsiyetine vurgu yapılan bir erkeği mi, yoksa tanrının yarattığı güçlü ve güzel bir bedeni mi görürüz? Sanırım buna bir çoğumuzun verdiği cevap tanrısal bir güzellik olacaktır. Çünkü Michelangelo'nun çalışmalarında gördüğümüz zarif ama güçlü erkek bedeni, bir erkek aşkını değil de tanrısal bir güzellik yansıtmaktadır. Biz bu güzellik pek tartışmadan olduğu gibi alır ve kabulleniriz. Çünkü Michelangelo, bir erkek bedenine yüklediği güzellik çok olağan bir şekilde anlatmıştır. İnanıldığı, hissettiği, sevdiği bir bedenin tasviridir gördüklerimiz. Biz onun yarattığı görkemli, bugünkü değer yargılarımız, ahlak anlayışımızla sınıamaz, tartışmaz, olduğu gibi benimseriz aslında.

Görüntü 10: Michelangelo. (1511). "Ademin Yarattılışı" fresk, Cappella Sistina, Vatikan, İtalya.

Peki günümüzde eşcinsellere ve eşcinsel imgelere tepkili birçok kişi, nasıl olur da bu imgeleri kolaylıkla kabullenir? Şunu söylemek gerekir ki Michelangelo'nun bu

eserlerini görmek için müzelere akın eden ziyaretçiler arasında şüphesiz homofobik olan izleyiciler de vardır. Öyleyse oradaki eşcinsel imge ile günümüzdeki eşcinsel imge arasındaki ya da hayatla sanat arasındaki bu büyük algı ve düşünce uçurumunun nedeni nedir?

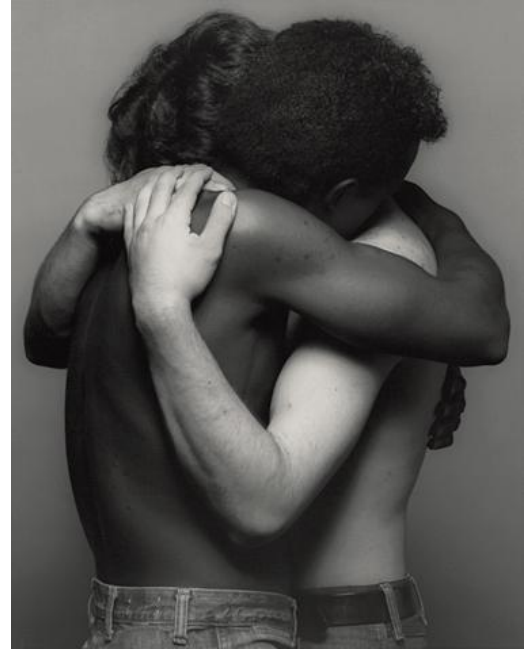
Görüntü 11: Francis Bacon. (1953). "*İki Figür*" 152.5x116.5cm , tuval üzerine yağlı boya, özel koleksiyon . (solda)

Görüntü 12: Francis Bacon. (1949). "*İnsan Vücutundan Çalışma*", 147.5x131 tuval üzerine yağlı boya, National Gallery of Victoria, Melbourne, Avustralya.

Örneğin 20. yüzyılın bilinen eşcinsel sanatçılarından olan ve aslında "eşcinsel" kelimesinden hoşlanmayan **Francis Bacon**, kendi dünyasında yaşadığı kimlik inşasını, sanatına açık biçimde yansıtmamayı tercih etmiş gibi görünür. Bacon'un eserleri içi içe geçmiş, çarpılmış, güçlü bir devinim içinde hapsolmuş bir girdaba veya fırtınaya kapılmış gibidirler. Yapmış olduğu bazı çalışmalarından dolayı onu, queer sanatın önde gelen sanatçılarından olarak tanımlayabiliriz. Queer kelimesini ise Sibel Yardımcı ve Özlem Güçlü Queer Düş'ün Serisi Queer Tahayyül adlı kitaplarında şöyle tanımlamaktadırlar: "*Queer türkçede garip, tuhaf, yamuk gibi anlamlara geliyor*" (Yardımcı ve Güçlü, 2013 s. 17). Yardımcı ve Güçlü gene aynı kitaplarında şu ifadeleri kullanmışlardır: "*Queer kuramını LGBT'lere özgü bir kimlik politikası olarak okuma tuzağına düşmemektir - en azından bizim tercih ettiğimiz queer okuması buna direnmekte, daha ziyade bir kimliksizleşme önerisi olarak ortaya çıkmaktadır*"

(Yardımcı ve Güçlü, 2013 s. 18). Bacon'un resimlerinde kimliksizleşme sürecinin başlaması ve bu doğrultuda gelişen sanatı acaba birçok gizli kalmış eşcinselin yaşadıklarıyla aynı olabilir mi? Başka bir bakışla; gizlenme iç duygusu, o anki iktidarın ve toplumun dini öğretileriyle mi doğrudan şekilleniyor?

Portfolio-X Serisi ile ünlenen ve Katolik bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen fotoğrafçı **Robert Mapplethorpe**'nin eserlerinde cinsiyetçilik, homofobinin konu alınması, bu tür yaklaşımların yanlışlığının gözler önüne serilmesi ve sanatçının tutumu neden Amerikan halkı ve entelektüel kesimi üzerinde büyük etki yaratmıştır?

Görüntü 13: Robert Mapplethorpe. (1980). "Dan S.", fotoğraf, Los Angeles County Museum of Art, ABD. (solda)

Görüntü 14: Robert Mapplethorpe. (1982). "Kuçaklaşma ", fotoğraf, Kinsey Institute koleksiyonundan, Bloomington, ABD. (sağda)

Daha da yakın zamana baktığımızda örneğin; günümüzdeki durumun daha ahlaksal boyutta yaşanması ve baskılanması, tıpkı performans sanatının önde gelen isimlerinden biri olan ve çoğunlukla insan bedeni ve cinsiyet kimliğini ele alan Alman sanatçı Jürgen Klauke'nin çalışmalarında olduğu gibi provakatif işlerin ortaya çıkmasına mı neden olmaktadır? Ya da başka bir deyişle; bastırılmış, reddedilmiş, yok sayılmış gerçekler, daha şiddetli, daha provakatif şekilde mi ortaya çıkıyor?

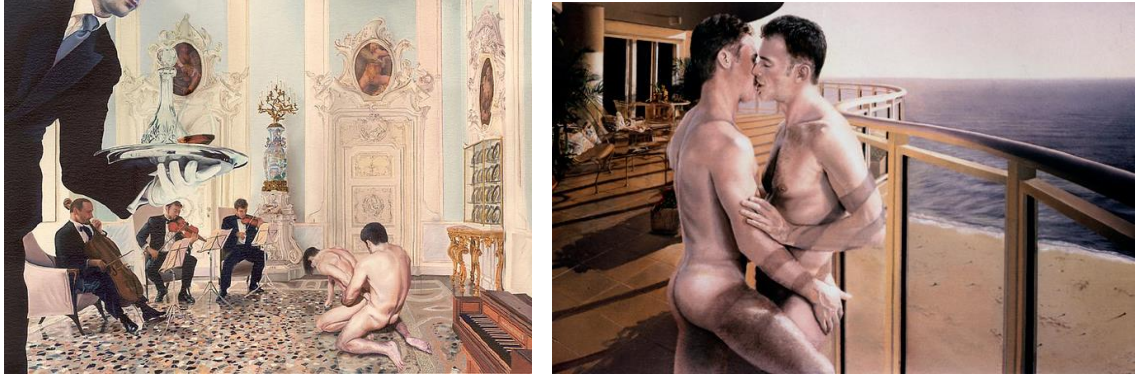

Görüntü 15: Jürgen Klauke. (1973). "*Dönüşüm*", 120 x100 cm, renkli fotoğraf, Ritter Zamet Gallery, Londra.

Görüntü 16: Jürgen Klauke. (1972). "*Genişletme*", 60x45 cm, lambda print, Galerie Guido W. Baudach, Berlin, Almanya

Türkiye çağdaş resminde homoerotik üslubu kullanan ilk sanatçılardan olması bakımından önemli görülen foto realist ressam **Taner Ceylan** bir röportajında şunları söyler:

"Pornografik ve erotik öğeleri kullanıyorum ancak sanat tarihinin birikimi ile yapıyorum bunu. Sanatı ve birikimimi üzerine ekliyorum. Böylece sırf pornografik olmamasına dikkat ediyorum. Erotizm benim için hayattaki itici tek güç. Rahat yaşayıp yaşamadığımı bilmiyorum ama rahat resmetmeye çalışıyorum" (<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=174029>). Derken geçmişin sanat üretkenlerinin yaşadıkları yüksek ruhsal esaretin artık bugün özgür kılındığını, sanatçının üretim yaparken içinde bulunduğu ruh hali, arzuları ve yönelimini herhangi bir dolaylı öğeye gerek duymaksızın artık özgürce ifade edebilmesinin geçmişle günümüz arasındaki en büyük fark olduğunu mu söylemek ister acaba?

Görüntü 17: Taner Ceylan. (2001). "*Balo*" 36.5x52.5 cm, tuval üzerine yağlıboya, sanatçının kitabından. (solda)

Görüntü 18: Taner Ceylan. (2003). "*Ömer ve Ali*", 32x50 cm, tuval üzerine yağlıboya, sanatçının kitabından. (sağda)

Tüm bunların ışığında düşündüğümüzde, bugünün izleyicisi pornografi bu kadar yaygın iken bundan rahatsız oluyor ve belki de bu kadar reddedildiği için sivriltiliyor! Olağan görülmediğinden dolayı imgeler buna tepki olarak doğuyor. Düşünülduğünde, Taner Ceylan'ın bir "Birleşme Anı" nı göstermesi bir tür tepki olarak okunamaz mı?

6. UYGULAMALAR

6.1. "Grand Pa 1989" Enstlasyon

Homofobik bir tutumdan doğan psikolojik baskıların yanında, ailesi ve çevresiyle kurduğu bağın da etkisiyle içinde bulunduğu duygusal ruh hali ve kimliğini baskılamak zorunda kalan bireyler, dâhil oldukları sosyal çevre içerisinde, toplumsal bellekte kabul görmüş görüntülerden yararlanarak bu durumdan kurtulmaya çalışırlar. Hem geniş bir politik hem de ailevi düzeyde ortaya çıkan erkek odaklı iktidar; ne yapılmasına, yapılacak olanın nasıl yapılacağına ve bunun karşısında ne tür bir tavır ve tarz belirleneceğine karar verir ve sınırları dahilindekilere hükmeder.

Esasen böylesi bir düzen içerisinde olmaktan dolayı öz niteliğiyle hareket edemeyen bireylerin karşı karşıya kaldığı bu durum içerisinde mevcut düzenin bir parçası gibi görünmekten kendini alamaması, içinde bulunduğu çevreyi korumak ve muhtemel yıkıcı baskılardan kurtulmak gibi görünse de özünde bu birey, zihnindeki gerçeği esir etmiş olmasının yarattığı içsel bunalım ve cevap veremediği soruların yüküyle süregelen bir yıpranmaya maruz kalmakta, çözümsüzlüklerle boğulmaktan çoğu zaman kaçmamaktadır.

Toplumsal algının, yaşamsal gerçekle örtüşmeyen ve gene gelenekler ve dinsel değerlerle açıklanabilen yapısı nedeniyle kendini, ne kimliksel, ne düşünsel olarak anlatmaya ve aktarmaya cesaret edemeyen bireyler işte böyle ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda bu çalışma; bireyin zihnindeki tüm kurgular arasındaki iniş çıkışları, karşılık bulamayan istekleri ve iç dünyasındaki bu yığılmanın kendini bir süre sonra boğarak zehirleyebileceğine de vurgu yapmaktadır. Böylesi çözümsüz durumlar çoğunlukla ruh dengesi bozulmuş bir kesim yaratmaktadır. Bu kesimin bireyleri kimi zaman saldırgan, anlayışsız ve eleştirel; kimi zaman da içe dönük, pasif, özgüvenden yoksun bir kişiliği temsil edeceklerdir.

Sonuç olarak, doğası göçüp gitmiş bireylerin içinde bulunduğu tek düze bir yaşam ve anlayış tarzı, verimlilikten uzak bayağı bir bahçeyi andıracaktır.

Görüntü 19: Ahmet Kavas. (2014). "Grand Pa 1989", her biri değişebilir ölçülerde, 1adet hazır nesne (ortada), 7 adet kağıt üzerine karakalem.

6.2. "Saklanmak" Foto-Performans

İnsanların kimliklerine, tercihlerine ve yönelimlerine dair toplumdan sakladığı birçok nokta, aslında tüm çıplaklığıyla yaşamın içinde yer almaktadır. Çeşitliliğe dayalı yeryüzündeki yaşam sayısız toplum ve kültürlerde, her bireyin kendine özgü niteliklerinin oluşmasına imkân sunuyor. İnsanın sahip olduğu özgür irade ve düşünme yetisi, düşünsel boyutta kendisine sınırsız ve engelsiz bir ortam sunsa da, insanın her düşündüğü; toplum kültürü, geleneği, hiyerarşisi ve çoğu zaman da dinle şekillenmiş ahlak anlayışı yoluyla eylemsel açıdan sınırlamalara uğrar. Ancak burada sözünü ettiğim, başka bireylerin özgürlük ve varlıklarına zarar ve saldırı niteliğindeki düşünce ve bu düşüncelerin eylemsel karşılığının sınırlanması değil; bilakis kişinin kendi yaşam tarzı, tavrı, tercihi ve algısıdır. İşte bu anlamda, insanın kendi gerçekliğini gene kendisinin de içinde yer aldığı çevresinden saklaması, korunma içgüdüsüyle ortaya çıkan saklanma eylemi, tabiatla bütünleşik insan doğasının yapısına, denge ve dönüşümüne aykırıdır.

Görüntü 20: Ahmet Kavas. (2012). "Saklanmak", her biri 30x42.5 cm, 5 adet C-print, foto-performans.

6.3. "Düş Yakamdan" Foto-Performans

Modern çağın teknoloji bakımından vardığı seviye, insanın dolaşım ve eylem alanını genişletmiştir. Bugün saatler içerisinde dünyanın öbür ucundaki bir kıtaya varabiliyor, tek bir klavye hareketiyle, binlerce kilometre ötedeki bir insanla görsel temas kurabiliyor ve çok sayıda veriye ulaşabiliyoruz. Ancak dolaşımın hız kazanmasıyla beraber ülkelerin insanları takip altına alma yöntemleri de baş döndürücü bir biçimde değişmiş ve artmıştır. Hava alanlarında X-ray cihazlarından geçer, pasaport yaptırmak için parmak iziniz alınır, işlem yaptırmak için anne kızlık soyadınız sorulur, bununla da kalmayıp her bireye bir kimlik numarası verilip çoğu işlemin o sözümona "plaka" ile yapılması sağlanır. Bu takip ve kontrolün sınırları uluslararası iletişim ağı anlamına gelen internetin yaygınlaşması, sosyal ağların güçlenmesiyle daha da genişlemiştir. Öyle ki mensubu bulunduğunuz devlet sizin özel yaşamınızı, yatak odanıza kadar takip edebilmekte ve bu yolla bireyin sadece kendine ait yaşam biçimi ve sınırları saldırıya uğrayarak tehdit unsuru olarak kullanılabilmektedir. Odamızdaki yatağımızdan, içinde bulunduğumuz her ortama, eli üzerimizde olan ve üstümüze üstümüze gelen bu güç ahlaki açıdan tartışılması gereken büyük bir sorunsalı çoktan doğurmuş gibi görünmektedir.

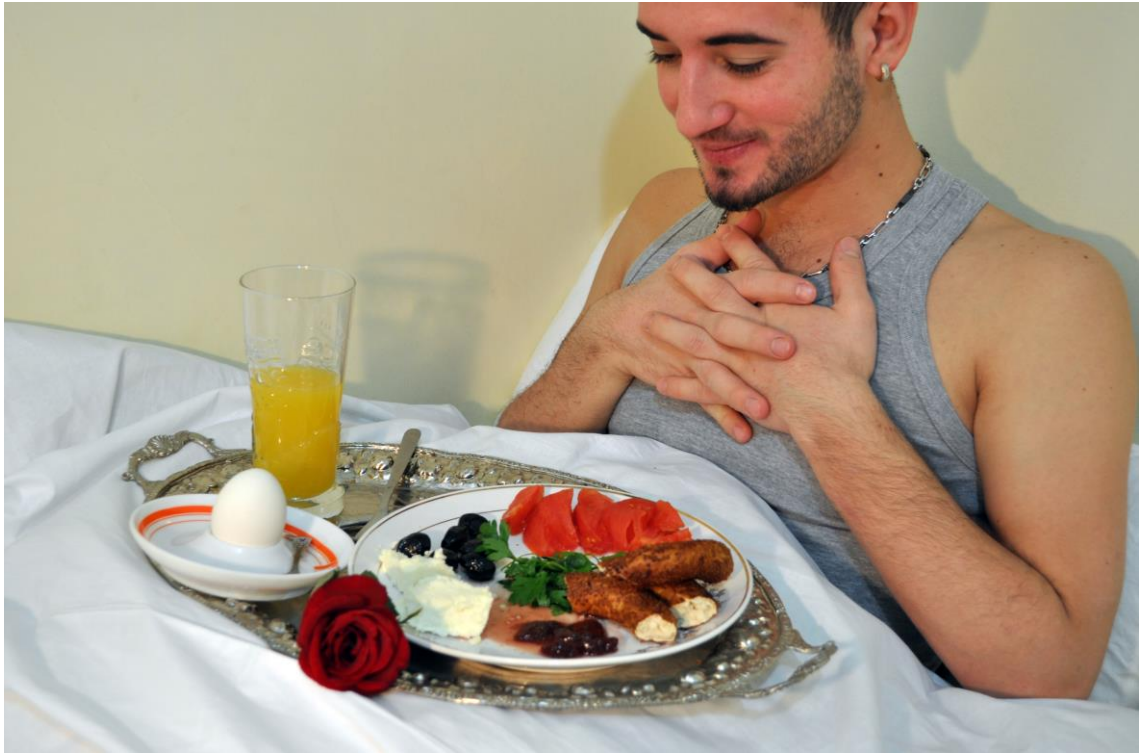

Görüntü 21: Ahmet Kavas. (2013-2014) "*Düş Yakamdan*", her biri 30x42,5 cm, 2 adet C-print, foto-performans.

6.4. "Mutluluk" Foto-Performans

Tarihte birçok insanın çeşitli nesnelere, bir insana, bir değere, bir inanca tutkuyla bağlanıp, bunların uğruna sayısız savaş verdikleri çokça bilinir. Bırakın insanın insana tutkuyla bağlanması ve âşık olmasını, bu bağlılık bazen bir nesneye bir bilinmeze karşı bile olabiliyor ve kimi zaman bu durum son derece ruhani bir anlatımla betimlenebiliyor. Özünde buradaki durum insanın kimden ve hangi varlıktan mutluluğu alabildiği ve huzur bulabildiğidir. İnsan doğası da tıpkı içinde yaşadığımız tabiat gibi, her türlü farklılığı barındırabilme, çeşitlilik gösterebilme kabiliyetindedir. Bu nedenle çoğunlukla insanları huzursuzluğa, hastalıklı aykırılığa ve köreltici gidişe sürükleyen etkenlerin başında, insanlara biçilmiş olan roller, zihinlere kazınan kalıplar gelir. Herkesin hangi rolü oynayacağı belli olan bir dünyada, bu roller dışında tercihte bulunanların mutluluğunun sapkınlıktan öte olmadığını iddia eden anlayışların iddiaları, varoluşun kendi doğasını inkâr etmekten başka bir şey değil de nedir?

Bu düşünceden hareketle, kendisine sunulan kahvaltıyla mutlu olan bir erkeğin tam da o anda tüm kalıplardan uzak ortaya koyduğu beden dili ve kendini saran ruh hali fotoğraflanmaya çalışılmıştır.

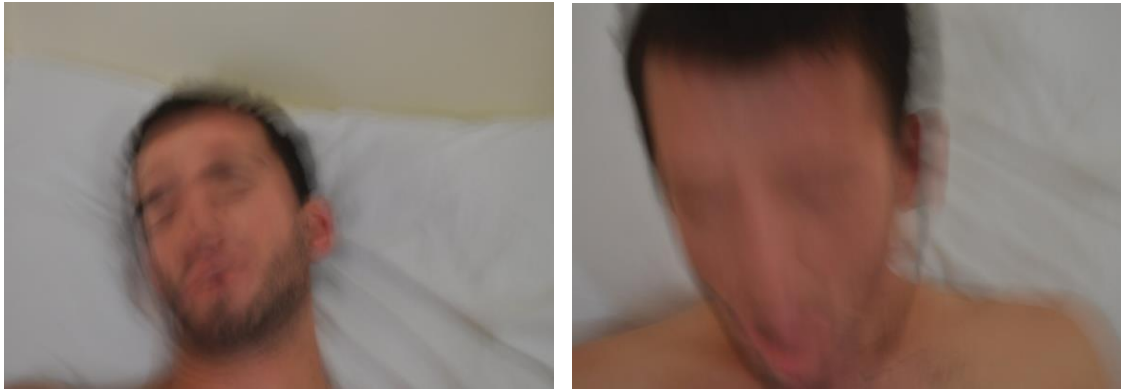

Görüntü 22: Ahmet Kavas. (2012). "Mutluluk", 30x42,5 cm, C-print, foto-performans.

6.5. "Francis Bacon'a Saygı" Foto-Performans

Çehremiz, bedenimizdeki titreşimlerin aynası gibidir; ruh halimizin harfleri, arkasında büyük bir hazine gizleyen narin bir kapıdır. İşte bu dili okuyabilmek, gizli hazineyi keşfedebilmek ve kimi zamanda başka aynalarda kendi yüzümüzü görebilmek, neye benzediğimize anlayabilmek için peşine düştüğümüz o çehreleri seyre dalarız bulduğumuz o vakit!

Aşağıdaki çalışma Francis Bacon'ın çalışmalarına adanmış olup kimlik kavramına vurgu yapmaktadır. İçinde bulunduğumuz toplumun rollerine göre sınıflandırılmış bireyler biyolojik kimliklerini dışa vurmakla yükümlüdür. İşte bu tutuma bir eleştiri olarak, bedenin titreşimleri yoluyla iç içe geçmiş yüzün kimliksizleşmesi hedeflenmiştir.

Görüntü 23: Ahmet Kavas. (2012). "Francis Bacon'a Saygı", her biri 30x42.5 cm, C-print, foto-performans.

6.6. "Oldu da Bitti Maşallah" Çift Kanallı Video

Bireyler arasındaki cinsiyet farklılığı, kökleşmiş bir çok geleneğimizle yaşamımızın daha en erken yaşlarında zihinlerimize işlenir. Cinsiyete dayanan bu farklılık toplumun ileri gelenleri ya da aile büyükleri tarafından kız veya oğlan çocuğu üzerinden yaşamın bir çok alanında, çoğu zaman eski bir deyiş veya örneklemeyle yeni bireylere hatırlatılmakta ve bu farklılıkların, her birinin kendine özgü sorumlulukları o bireye yüklenmektedir. Anneler, halalar, neneler kız çocuklarına nasıl davranmaları gerektiğini, erkekle nasıl iletişim kuracağını ve bu iletişimin sınırlarını çizerken "*göster ama elletme*" gibi hastalıklı klişeleri belleklere kazıyarak. Babalar, amcalar ve dedeler ise oğlan çocukları üzerinden toplumun kız ve kadın bireyelerine dahi mesaj iletmekte; korunma, kollanma, kontrol, özgürlük gibi her bireyin kendini ilgilendiren çoğu faaliyetin denetiminin kimde olduğu hatırlatılmaktadır. İşte bu içgüdüye dayanan "*sünnet*" geleneği, aile ve komşu bireyelerinin gözleri önünde yaşanan ve bu bağlama çok iyi uyan bir örnek olarak daha yüzlerce yıl yaşayacağı benziyor. Erkeğin yaşamının daha en erken yıllarında kendi bedeniyle ilgili kendisine ait olması gereken tasarruf; kimi zaman özensizce kullanılmakta, daha bir çok kavram konusunda zihninde herhangi bir duyuya ait anısı bulunmayan oğlan çocuğuna korku, kan ve acı, "*erkeklik*" uğruna kadın ve erkek tüm ailenin gözleri önünde armağan edilmektedir. İşte bu gerçeklikle dalga geçmek ve karşı bir duruş ortaya koymak adına tasarlanmış ve kullanılan her görsel nesne ve hareketin bir imgeye dönüştüğü ikinci video-performans ortaya konmuştur.

Görüntü 24: Ahmet Kavas. (2014). "*Oldu da bitti maşallah*", video-düzenleme, 5'.52" (solda)

Görüntü 25: Görüntü 25: Ahmet Kavas. (2014). "*Oldu da bitti maşallah*", video-performans. 5' 52" (sağda)

6.7. "Ne İdüğü Belirsiz" Video-Performans

Sahip olduğu dili, dini, kültürüyle ve bu kültürün öngördüğü yerel değerler ve kıyafetiyle bir insan kendine yabancı bir toplumda tuhaf gözlerle süzülür, davranışları ve görünümüne anlam verilmeye çalışılır ve adeta *ne idüğü belirsiz* bir obje izlenimi yaratır. İlkel bir toplumsal tutumda böyle bir yabancılık şiddet, baskı ve tehdit ile yanıt bulmuştur ve tüm bu tepkiler politik tercihlere varana kadar her kademeye taşınır. Gelişmiş toplumsal anlayışlarda ise bu tür farklılıkların süreç içerisinde kabul görmesi ve varlığını koruması gerçeği söz konusudur. Bu gerçek göz önünde bulundurulduğunda, Çek Cumhuriyeti'nin Usti nad Labem şehrinde yer alan Gallery Emily'de gerçekleştirilmiş bu çalışmada; homofobik bir toplumun eşcinsel bir birey karşısında nasıl bir beden diline bürünebileceği ve günlük yaşamda nasıl bir biçimde algılandığı, farklı bir yolla ve benzerlik kurularak anlatılmaya çalışılmıştır. Bu anlamda videonun hedefi, kendisine yabancı olan bir kalabalığın içerisinde tamamen farklı bir kıyafetle dolanan bir yabancıya karşı insanların beden dilini, tutumlarını ve tepkilerini gözler önüne sermektir. Çünkü bu tür tepkiler başka bir toplumda eşcinsellik ve benzeri birçok farklılık ile çok defa ortaya çıkmakta ve varlığını sürdürmektedir.

Görüntü 26: Ahmet Kavas. (2012). "Ne İdüğü Belirsiz", video-performans 3' 40", Usti nad Labem, Çek Cumhuriyeti.

6.8. "Diş Fırçalama" Video-Performans

İnsan günlük yaşamda, yaşamsal gereksinimleri ve işleriyle ilgili çok sayıda eylemi gerçekleştirir. Bunların büyük bir bölümü zamanın akışkanlığı içerisinde farkındalık yaratmadan tekrarlayarak sürüp gider. Bize özel bu eylemlerimizle ilgili sorumluluk ve kontrol bizde olmasının yanında, örneğin ne su içiş biçimimiz, ne lavaboda oturuş biçimimiz gibi yaşamımızın bir parçası olan bu eylemlerle ilgili başka bir kişiye hesap vermediğimiz gibi, bu kişilerde, bizim gerçekleştirdiğimiz bu eylemlere karşı tepkisizdirler, çünkü bunlar sıradan eylemlerdir.

"Diş Fırçalama" videosu ile anlatılmak istenen de tam da bu gerçeğe dayanır. Bireylerin cinsel eğilimleri, bu eğilimin kişi açısından pratikteki karşılığı ve algısı, tamamen kişinin bireysel yaşamıyla ilgilidir. Cinsellik, yaşamın olağan bir parçası olmasına rağmen, özellikle tek tanrılı dinlere geçişle beraber dinin, insanı şekillendirerek kontrol altında tutmaya yönelik bir araca dönüşmesinin sonucunda, ahlaki değerlerin biçimlenmesinde ana belirleyici öge olmuş, cinselliği sakınılacak ve hesap verilecek bir eyleme dönüştürmüştür.

Görüntü 27: Ahmet Kavas. (2014). "Diş Fırçalama", video-performans, 2'22"

6. SONUÇ

Bu çalışmada, genel olarak Antik Yunan ve Osmanlı dönemi üzerinden anlatılan tarihsel süreçte eşcinsellik algısı ve eşcinsellerin yaşam biçimlerinin toplumun dini, sosyal yapısı ve kültürüyle boyut kazandığı görülmüştür. Daha çok insani özellikler taşıyan tanrılara inanılan antik dönemde eşcinsel ilişki yaradılışla ilişkilendirildiğinden, sanatta ve toplumsal yaşamda bu konuya daha hoşgörüyüyle yaklaşıldığı çıkarılabilir. Osmanlı döneminde de olduğu gibi gücü, insani güçlerin ötesinde olan tek tanrılı dinlerin hakim olduğu dönemlerde eşcinsel ilişkinin açık bir şekilde dinen yasaklanması ve günah olarak tanımlanması nedeniyle eşcinsel bireylerin saklanma, gizlenme yoluyla veya bireysel zevk ve güce alet edildikleri, kullanılacak bir meta olarak ele alınarak farklı sıfatlarla varlıklarını sürdürdükleri görülmüştür.

Eşcinsellik kavramına sanat tarihi açısından bakıldığında ise, geçmişte sanatçıların eşcinsel eğilimlerini ve kimliklerini erkek bedeninin sanat yoluyla ifade edilmiş ideal güzelliği ve toplumda neredeyse reddedilemeyen eşsiz çalışmalar aracılığıyla yansıttıkları söylenebilirken, günümüz sanatçıların eşcinsel kimliği ve eşcinsellik kavramını kimi zaman tüm çıplaklığıyla, kimi zaman provakatif bir dille ve bazen de alaycı bir yolla topluma sunduklarını söylemek mümkündür. Nazi İktidarı döneminde de görüldüğü gibi 20. yüzyılda yöneticiler, siyasi güçlerini sürdürebilmek çeşitli yolların yanında eşcinselliği de siyasi politikaların açık bir aracı olarak kullandıkları görülmektedir. Bununla beraber yüzyılın, insan hakları ve sosyal düzey olarak geldiği nokta sayesinde bu kimliğe sahip bireylerin içinde buldukları toplumda her anlamda kabul görmelerinin bir hak olduğunu farketmeleri ve bu farkındalık ile birlikte kendilerini ait hissettikleri kimliklerini topluma açık bir biçimde duyurma mücadelesi başlattıkları söylenebilir.

20. yüzyılda başlayan bu sürecin içinde olduğumuz düşünüldüğünde, erkek egemen toplumun zihinlere kazınmış imgeler yoluyla sürdürdükleri olumsuz dayatmaları ve bu nedenle ortaya çıkmış olan toplumsal baskının eşcinsel bireyler üzerinde yarattığı kimlik bunalımı, karmaşık iç dünyaları ve bunların dışavurumları bu çalışma kapsamında farklı sanatsal yollarla ifade edilmeye çalışılmıştır.

Son olarak şunları ifade etmek yerinde olacaktır; geçmişi iyi okumak kaydıyla, günümüzün insani değerleri çerçevesinde konuyu ele aldığımızda, çok sayıda bilgin insanın da işaret ettiği "*insan olmak*" kavramının çok daha önem kazandığı ortadadır. Bu anlamda bu çalışma yaşanmakta olan bu kimlik inşası sürecinin insanlığın bir parçası olduğuna vurgu yapmayı hedeflemiştir.

Artık günümüzde bir bireyin ait olduğu kimliği ve bu kimliğinin dışı vurumu yani "insan oluşu" suç olmadığı ve her insan kendini ait hissettiği değerleriyle tüm canlılığa armağan edilmiş bu yaşamda özgürce ve insanca yerini alması gerektiği temel bir öğretisi olmalıdır.

Sherry Wolf'un, *Cinsellik ve Sosyalizm* adlı kitabında, Karga Klanı'nın ihtiyarlarından birinin ağzından aktardığı "*Her kişinin kendi yeteneği vardır.*" (Wolf, 2009, S. 23) ifadeleri, kimliği ne olursa olsun her insanın kendi yeteneğinin önem kazandığı bir toplumsal düzen kurmanın son derece önemli olduğunu bir kere daha hatırlatmaktadır.

8. KAYNAKÇA

1. *Bardaçı, Murat. Osmanlı' da Seks, İnkılap Kitapevi 5. Baskı 2005*
2. *Cömert, Bedrettin. Mitoloji ve İkonografi, De Ki Basım. 3. Baskı Kasım 2010*
3. *Elmalılı Hamdi Yazır, Kuran-i Kerim ve Yüce Meali, Araf 80-83, Huzur Yayınevi, 1994*
4. *GL, Kaos. Anti-Homofobi Kitabı/2, Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, Ayrıntı Basımevi, İlk Basım, Ağustos 2010*
5. *Oksaçan, Halit Erdem. Eşcinselliğin Toplumsal Tarihi, Tekin Yayınevi 1. Baskı Eylül 2012*
6. *Wolf, Sherry. Cinsellik ve Sosyalizm LGBT Özgürleşmesinin Tarihi, Politikası ve Teorisi, SEL Yayıncılık 1. Baskı Nisan 2012*
7. *Yardımcı, Sibel & Güçlü, Özlem. Queer Tahayyul, SEL Yayınları, 1. Baskı Şubat 2013*

Yararlanılan Dolaylı Kaynaklar

8. *Akbal, Oktay. Suçumuz İnsan Olmak, Can Yayınları, 10 Basım, Mayıs 1993*
9. *Antmen, Ahu. Kimlikli Bedenler* Sanat, Kimlik, Cinsiyet, Sel Yayıncılık, 1. Baskı Ocak 2014*
10. *Frankl, Victor E. İnsanın Anlam Arayışı, Okyanus Yayınları, 1. Baskı Haziran 2009*
11. *Freud, Sigmund. Cinsellik Üzerine, Alter Yayıncılık, 1. Baskı Ocak 2009*
12. *Heinich, Nathalie. Sanat Sosyolojisi, Bağlam Yayıncılık, 1. Basım, Şubat 2013.*
13. *Kahraman, Hasan Bülent. Cinsellik Görsellik Pornografi, Agora Kitaplığı, 2. Basım Şubat 2010*
14. *Oksaçan, Halit Erdem. Sultanlar Devrinde Oğlanlar, Agora Kitaplığı 1. Basım Mart 2014*
15. *Zengin, Aslı. İktidarın Mahremiyeti, Metis Yayınları, 1. Basım Aralık 2011*

9. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ahmet Kavas

Doğum Yeri ve Tarihi : Denizli, 05.02.1989

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Muğla Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitim Bölümü/Resim

İş Deneyimi

2012- : Bilsar Şirketi'nde mağazalar vitrin ve görsel tasarım sorumlusu olarak çalışmaktadır.

E-Posta Adresi : ahmetkvas@gmail.com

Tarih : 25.06.2014